

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 29.05.2023 § 197

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 29.05.2023

§ 197

Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) Lahden kaupungissa 2022

184/00.01.02.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintopäällikkö Risto Uotila, p. 050 398 5501

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedokseen arvioinnin vaikutusten ennakoarvioinnin suosituksesta.

Lisäksi kaupunginhallitus edellyttää, että jatkossa vaikutusten ennakoarvioinnin arviointi tehdään palvelualueilla ja vaikutusten ennakoarvioinnin toteutumisesta raportoidaan toimielimille.

Perusteluosa

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 25.1.2021 merkinnyt tiedokseen kaupunkitasoisen suosituksen vaikutusten ennakoarvioinnista, jolla on luotu kaupunkitasoinen malli, milloin päätösten vaikutusten arviointia tehdään. Samalla kaupunginhallitus edellytti, että sille tuodaan vuoden 2022 keväällä arviointi suosituksen toteutumisesta. Kaupunginhallitus merkitsi kokouksessaan 4.4.2022 tiedoksi arvioinnin vaikutuksen ennakoarvioinnin suosituksesta ja edellytti, että sille raportoidaan vuoden

2023 keväällä vaikutusten ennakoarvioinnin toteutumisesta vuoden 2022 osalta.

Vaikutusten ennakoarviointia toteutetaan useilla eri nimillä ja menetelmillä. Laajin ja Lahden kaupungissa 2021 alkaen systemaattisesti toteutettu arviointikonaisuus on vaikutusten ennakoarviointi (EVA). Muita mahdollisia vaikutusten ennakoarviointeja, joissa vaikutuksia tarkastellaan jostain näkökulmasta, ovat esimerkiksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA), lapsivaikutusten arviointi (LAVA), ympäristöterveysvaikutusten arviointi (TVA), ympäristövaikutusten arviointi (YVA) ja yritysvaikutusten arviointi (YRVA).

Vaikutusten ennakoarvioinnilla päätöstä ja sen mahdollisia vaihtoehtoja arvioidaan neljästä eri päänäkökulmasta: kuntalaisvaikutukset, ympäristövaikutukset, organisaatio- ja henkilöstövaikutukset sekä talousvaikutukset (sis. yritysvaikutukset). Lisäksi arvioidaan tukeeko päätösesitys Lahden kaupungin strategisia tavoitteita.

Päätöksentekoa varten tuodaan nykytilan kuvauksen lisäksi esille mahdolliset eri päätösvaihtoehdot. Varsinkin laajemmissa valmisteluissa tuodaan päätösesitykselle ainakin yksi vaihtoehto. Päätösvaihtoehtojen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia arvioidaan pitkällä sekä lyhyellä aikavälillä.

Vaikutusten ennakoarviointia tehdään lähtökohtaisesti kaikessa Lahden kaupungin päätösvalmistelussa, mutta erityisesti merkittävässä päätösesityksissä.

Lahden kaupungissa vaikutusten ennakoarviointia suositellaan tehtäväksi kun:

- päätöksellä on merkittäviä välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä Lahden kaupungin talous, toiminta ja väestön koko huomioiden
- päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia tietyille ihmisryhmälle, alueelle, ympäristöön tai yritystoimintaan
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai palveluverkossa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa
- kysymyksessä on merkittävä maankäyttöön vaikuttava ratkaisu tai yli 3 milj. euron investointi

Vaikutusten ennakoarviointia ei tarvita, kun kyseessä on esim. tiedoksi merkittävä asia, oikaisuvaatimus, hankinta-asia, viranhaltijan nimeäminen, yksilöä koskeva asia, toiminnan seuranta, tutkimusraportti ja vastaava. Ennakoarviointia ei tarvita myöskään, kun vastataan lausuntopyyntöihin, kirjeisiin ja esityksiin.

Vaikutusten ennakoarviointi on osa asian valmistelua ja sen tarpeellisuudesta ja laajuudesta vastaavat valmistelija ja esittelijä. Vastuu vaikutusten ennakoarviointien johtamisesta ja kehittämisestä on esittelijällä. Vaikutusten ennakoarviointia toteutetaan monialaisesti, ketterästi ja suhteutettuna valmistelun laajuteen.

Valmistelija dokumentoi vaikutusten ennakoarvioinnin kaupungin asianhallintajärjestelmään osana päätösvalmistelua. Vaikutusten ennakoarviointi ja sen tulokset esitetään tiiviisti listatekstissä. Tarvittaessa laajemmat selvitykset ja muistiot toimitetaan päätöksenteon liitteiksi.

Arviointi suosituksen toteutumisesta vuoden 2022 osalta

Vuosien 2021-2022 aikana vaikutusten ennakoarviointeja on merkitty asianhallintajärjestelmään yhteensä 300, joista 176 vuoden 2022 aikana. Arviointeja tehtiin siis vuonna 2022 noin 42% edellisvuotta enemmän. Raportti on liitteenä.

Vaikutusten ennakoarviointia on tehty strategisesti merkittävien ja vaikutuksiltaan laajojen päätöksien osalta kattavasti: palvelualueet ovat hyödyntäneet vaikutusten ennakoarviointia päätöksentekoa tukevana työkaluna. Esimerkiksi vuoden 2023 talousarvion ja vuosien 2023-2025 taloussuunnitelman laadintaohjeessa vaikutusten ennakoarvioinnin merkitystä osana prosessia on korostettu: palvelualueet tekevät talousarvioesityksestään erillisen vaikutusten ennakoarvioinnin, joka esitellään kaupunginjohtajan talousarvioneuvotteluissa. Kaupunkitasoinen yhteenveto otetaan kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarvion päätösesityksen liitteeksi.

Vaikutusten ennakoarviointi ei pääsääntöisesti ole strukturoitua tai yhdenmukaista, vaan sitä tehdään luontevana osana päätösvalmisteluprosessia. Asianhallintajärjestelmään luotua erillistä vaikutusten ennakoarviointiasiakirjaa ei ole laajamittaisesti hyödynnetty, vaan arviointia on tehty kokousasian perusteluosaan.

Vaikutusten ennakoarviointien seuranta on haastava toteuttaa kaupunkitasoisesti. Arviointia olisikin syytä harkita tehtäväksi vuosittain palvelualueetasolla. Lisäksi vaikutusten ennakoarviointi tulisi pyrkiä kytkemään tiiviimmin osaksi valmisteluprosessia. Tätä tavoitetta voidaan edesauttaa valmistelijoille suunnatuin koulutuksin, kohdentamalla kaupungin laaturyhmien huomiota arviointien toteutuksen seurantaan sekä lisäämällä vaikutusten ennakoarviointi otsikkotasolla tiedonhallintajärjestelmän esityslistatekstien pohjiin. Viimeisimmän

vaihtoehdon toteutuessa tehtyjen vaikutusten ennakoarviointien määrä tulee todennäköisesti kasvamaan, mutta arviointien laadun ja laajuuden seurannan merkitys korostuu.

Vuodesta 2022 alkaen tehdyt vaikutusten ennakoarvioinnit on otettu kaupunginhallituksen päätöksellä 22.05.2023 § 177 osaksi kaupungin sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelmaa 2023. Tarkastus kohdentuu kaupungin päätösten vaikutusten arvioinnin kattavuuteen, laatuun sekä hyödyntämiseen toiminnan suunnittelussa ja johtamisessa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote: konsernipalvelut, kaupunkiympäristön palvelualue, sivistyksen palvelualue, toimielimet